

DR. KENÉZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

*A herceg
bögréje*

Szentmiklósi József; A bótfoglalás története — Dr. Kiss Arnold ifjusági Kehillája — Sok lúd disznót gyöz — Mussolini és Kovács Leó ezredes — Egy élő Anti-Sulchanarúch Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !

X. évfolyam 12. sz.

1937. június 15

A címlap Berény Róbert rajza.

Sirköavafás

E héten avatták fel a nemrég elhunyt közbecsülésben állott Kunstädter Adolf sírkövét. A sírköavafást az elhunyt veje: Schwarcz Sándor, az elhunyt egyéniségének megfelelően, minden ünnepélyesség mellőzésével, szűk családi körben rendezte.

Dr. PATAI JÓZSEF ELŐADÁSA A JERUZSÁLEMI RÁDIÓBAN. Jeruzsáieből jelentik: A héten tartotta előadását Patai József a palesztinai rádióban Bialikról, akit a héber irodalom legnagyobb költőjének tisztelnek. Különös érdeklődést keltettek az ismeretlen életrajzadatok Bialiknak budapesti tartózkodásáról a világháború első napjaiban. Az előadást dr. Patai héber nyelven tartotta meg.

FÉNYES KÜLSŐSÉGEK között ünnepelte meg a Gyöngyösi Statusquo izr. Hitközség múlt hó 30-án a Hősök napját. A 11 órára hirdetett gyászistentiszteleten dr. Jakab Jenő rabbi gyönyörű, szép és mélytartalmú szónoklatában kifejtette a nap jelentőségét, melyet a hallgatóság mindvégig feszült figyelemmel kísért. A megható istentisztelet után az izr. ifjúság a temetőben lévő hősi emlékműnél gyász-ünnepélyt rendezett, mely alkalommal Frank Pál hazafias beszédet tartott és Weiner Pál szavalatával nagy tetszést aratott. A magasztos ünnepély a Himmusz szavaival ért véget.

A FERENCVÁROSI IFJUSÁGI CSOPORT KÖZGYŰLÉSE. Május 25-én tartotta meg évi rendes közgyűlését a Pesti Izr. Hitközség Ferencvárosi Ifjúsági Csoportja Eppler Sándor főtitkár elnöke mellett. A kerületi templomkörzet részéről megjelent dr. Epstein Manó elnökhelyettes, a Nőegylet részéről Landesmann Lászlóné elnökasszony. Eppler Sándor főtitkár elnöki megnyitójában az előljáróság köszönetét fejezte ki a csoportnak lelkes munkájáért és vázolta azokat a célkitűzéseket, amelyeket a pesti ifjúságnak a jövőben kell megvalósítania és rámutatott azokra az eszmékre, amelyeket követnie kell. Dr. Rosenblum Manó rabbi ismertette a csoport eddigi munkásságát. Jelentéséhez hozzászólt Lefkovits Sándor, aki azt kérte, hogy a csoport munkájában adjon helyet és szerepet a munkásifjúságnak, amelynek talán elsősorban van szüksége arra, hogy a vallásos tömörülés részese legyen. Eppler Sándor főtitkár azonnal válaszolt a felszólalóknak és kijelentette, hogy az ifjúsági munka elsőrendű feladata éppen a munkásifjúság felkarolása, éppen ezért a hitközség igaz örömmel látja, hogy a munkásifjúság is tömörülni akar, megért-

ve a vallásos célkitűzéseket. A hitközség minden csoportja igaz hittestvéri érzéssel várja a munkásifjúság csatlakozását. Ezután dr. Rosenblum Manó előterjesztésére egyhangú lelkesedéssel megválasztották az új vezetőséget, akiket Rosner Miklós, a csoport érdekében gazdag lépő elnöke iktatott be új tisztségükbe. Az új vezetőség nevében dr. Glück Zoltán elnök köszönte még a megnyilatkozó bizalmat. A csoport új vezetőségének tagjai lettek: elnök dr. Glück Zoltán, alelnökök: Nagy László és Österreicher Irén, titkár Fischer Imre.

LEÁNYAVATÓ ÜNNEPSÉG a Dohány uccai templomban. A pesti izr. hitközség előljárósága vasárnap délelőtt 9 órakor tartotta leányavató ünnepét a Dohány uccai templomban. Az előljáróság részéről dr. Rosenák Miksa, dr. Barna Károly, Frey Kálmán, Magyar Bertalan előljárók és Eppler Sándor főtitkár jelent meg. Teljes számban ott volt a pesti izr. hitközség hitoktató kara dr. Braun Salamon tanfelügyelővel az élén, felvonult nyolcszáz leánytanuló, a közép- és polgári leányiskolák IV. osztályainak valamennyi növendéke és lélekemelő látványt nyújtott a virágokkal díszített templomban az egyenruhás ifjú leányok felvonulása, akik az ünnepségen avatásra kerültek. Hatalmas közönség zsúfolásig töltötte meg a templom oldalhajóit és a karzatokat. A felavatásra kerülő leányok áhitattal énekeltek el a 25. zsoltárt, az Olenu és Adaun Aulom imát és ájtatos lélekkel fogadták dr. Fischer Gyula főrabbi emelkedett szellemű avatóbeszédét és áldását. A lélekemelő ünnepség, melynek énekrészét Lineczky Bernát főkantor vezette, a Himmusz eléneklésével ért véget.

A PÉCSI IZR. HITKÖZSÉG VÁLASZTÁSA. Május 30-án tartotta meg nagy érdeklődés mellett a pécsi izr. hitközség alakuló ülését. A gyűlés egyhangúlag, nagy lelkesedéssel immár negyedszer dr. Deutsch Zsigmondot választotta meg elnöknek. Alelnöknek ugyancsak egyhangúlag dr. Wallenstein Bódog főorvos urat választotta meg. Előljárók lettek: dr. Balla Adolf, Benkő Mihály, Breiner Mór, Engelmann Gyula, Fischer Pál, Forbát Arnold, dr. Greiner József, Nyitrai Andor, Pollák Ignác, dr. Porges Miksa, Roboz Miksa; Schwarcz Mór. Az új vezetőséget Benkő József választási elnök, majd dr. Wallenstein Zoltán főrabbi üdvözölte meleg szavakkal. Dr. Wolf Mór a közgyűlés osztatlan elismerését és köszönetét fejezte ki Benkő Józsefnek a választások nagyszerű levezetéséért. Iskolaszéki tagokká dr. Előd Imre, Firnberg Salamon, Moldoványi Ödön, dr. Pál Arthur, Révész Miksa, Sebők Andor, Schreiber Jenő, dr. Schwarcz Vilmos; dr. Szántó László, dr. Pap Sándor, Reichmann Zsigmond és Weisz Gábor választották meg.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A herceg bögréje és a prédikátor példája

Rockefeller halálával kapcsolatban felelevenítették Grassalkovics Antal, a dúsgazdag mágnás esetét, aki elrendelte, hogy asztalán mindig ott legyen egy cserépbögre, amelybe ételt koldult.

Kit nem emlékeztet ez az eset a dubnói vándor prédikátor híres példázatára, amellyel meg akarva magyarázni a peszachi hagada első kitételének kétféle variációját. Tudvalevő, hogy a hagada első szava némelyik verzióban így kezdődik: „Ez a sanyaruság kenyere“, a másik variációban azonban így hangzik: „Ehhez hasonló a sanyaruság kenyere“. Ezt a prédikátor a következőképen illusztrálta; Egy ember elszegényedett, kénytelen volt kéregető vándorutra menni, az Isten megsegítette, jómódba jutott, de azért koldus tarisznyáját megtartotta, közben fordult a sors kereke, megint elszegényedett, és erre mindjárt kéznél volt a koldus tarisznyája. Ugyanezt tesszük mi is a maccesszal. Egyiptomban a macesz a sanyaruság kenyere volt, majd bekövetkezett a nemzeti dicsőség, amikor csak szimbólum lett, amikor csak azt lehetett mondani: „olyan, mint ez, volt a sanyaruság kenyere“. A mostani galutban pedig ismét valóság lett e jelképből. — Azt mondják, hogy egy-két évtizeddel ezelőtt igen nagy szerepet játszó budapesti zsidó kereskedő minden ismerősének mutogatta azt a rongyos ruhát, amelyben 18 éves korában Pestre jött. A sors azonban úgy fordult, hogy most a régi szimbólum ismét valósággá lett nála.

Nagyon jó volna, ha a zsidóságnak az a rétege, amelynek még jól megy, gondolna arra a tanulságra, amely felénk árad a herceg bögréjéből, mint a zsidó vándorprédikátor parabolájából, nemkülönben a budapesti zsidó kereskedő régi öltözetéből és megszivlelné a Szentírás tanításait: „Adj hétnek, adj nyolcnak, mert nem tudod, milyen vész jó!“

Tanítóegyesületünk jubilál

1937. június hó 24-én nagy napja lesz a magyar zsidó tanügynek. A hazai összes zsidó tanítókat magában foglaló Országos Izr. Tanítóegyesület ezen a napon tartja jubiláris díszgyűlését. A gyűlésen Schichtanz Ármán elnök, Vihar Béla, dr. Szemere Samu igazgató, dr. Vilner Ferenc titkár előadásokat fognak tartani. Hetven évvel ezelőtt alakult meg ez az egyesület és azóta a magyar zsidó tanügynek kiváló tényezője lett. Mindezeket az adatokat megtudjuk az Izraelita Tanügyi Értesítőből, az egyesület közlönyéből. Valóságos történeti tanulmányban számol be dr. Vilner főtitkár az egyesület kulturális tevékenységéről, lapjáról, tankönyveiről, jótékonyági és szociális akciójáról. A magyar felekezeti közjog szempontjából igen érdekes fejezet ez: A jogvédelem kérdése:

„70 éves fennállására (1927.) válságba jutott a Tanítóképző-Intézet is. Fenntartó alapjai elértékeltelenedtek, a hitközségek a vállalt quótát nem fizetik be. Egyesületünk természetesen segítségére siet az Alma Maternek és az 1926-os teljes választmányi ülés dr. Bánóczy József előadása után elhatározza, hogy a képző és az internátus fenntartási költségeinek előteremtésére a legintenzívebb propagandát indítja meg.“

Mivelhogy úgy éreztem, hogy valami nem kvadrál, kérdést intéztem dr. *Richtman*: Mózes barátomhoz és megkértem, hogy írjon erről egy cikket, nem kritikailag, de inkább viccesen. A következőket közölte velem:

Nekem erre vonatkozólag nincs viccem, de Önnek igen. Ön szokta elmondani a következő történetet: Nagyvárad környékén fekvő községből a chazon máshová pályázott, onnan információt kértek az előbbi hitközségtől. A jegyző a legkitünőbbet írta róla és odaadta a levelet az elnöknek a'áírásra. Az elnök aláírta, de utóratnak hozzátette: „Und die Geschichte mit der Schickse is garnicht war.“ Ez vicc, de tulajdonképpen komoly igazságot fejez ki; vannak bizonyos dolgok, amiket nem lehet az összefüggésből kiragadva elmondani. Így van ezzel a rész-

lettel is. Így ahogy van, nem történt meg. Legfeljebb az egyesület jegyzőkönyveiben van feljegyezve helyte'lenül. Egészet nem lehet megmagyarázni, csak ha az ember részletesen megírná Léderer Sándor elnök kontia Mezey Ferenc harcot, és viszont. De amint a Schickse ügyet annak idején, úgy ezt is legjobb lett volna elfelejteni. Minek lássa a külvilág, hogy a zsidóknak annyi pénzük van, hogy a tanítóegyesületük vállalkozik egy a tanítóképző fenntartási költségeinek előteremtésére? Hiszen egyszer már megjártuk ezzel. Egy országgyűlési képviselő kijelentette, hogy ha az állam megengedné a zsidó egyetem felállítását, 24 órán belül összehozná a pénzt. Amikor ennek a kijelentésnek nyomában keletkeztek keletkeztek és fele'össégre vonták az illető politikust, kijelentette, hogy ezt „viccből” mondta csak.

— Tekintettel arra, hogy most már két viccet is mondtam, megengedi, hogy komolyan befejezzem. Hón óhajtom, hogy a jubiláló egyesület nagyszerű céljait minél nagyobb mértékben elérhesse a küzködő fiatalok és a magyar zsidóság felnövő generációja üdvére.

A JÓZSEFVÁROSI IFJUSÁGI CSOPORT KÖZGYŰLÉSE. Június 1-én tartotta az évi rendes közgyűlését a Pesti Izr. Hitközség Józsefváros Ifjúsági Csoportja dr. Barna Károly kulturális előljáró elnöke mellett. A kerületi templomkörzet részéről megjelentek dr. Gelencsér Miksa elnökhelyettes és Braun Vilmos alelnök. Dr. Barna Károly elnöki megnyitójában felhívta a csoport vezetőit arra, hogy a kerület munkásifjúságának kérdéseit elsősorban tartsák szem előtt. Majd Pehr Sándor ismertette a csoport eddigi munkásságát. Beszámolója után dr. Salgó László rabbi előterjesztésére egyhangú lelkesedéssel megválasztották a csoport vezetését, amelyet a' körzet nevében Braun Vilmos alelnök, a testvér-csoportok nevében Rosner Miklós üdvözölt. Az ülés dr. Riegler Tibor elnök székfoglaló beszédével ért véget. Elnökhelyettesnek megválasztották Pehr Sándort; alelnökök lettek: Grosz A. Adi, Kohn László és Scheiber Noémi; titkár: Schiller Kató.

SZENTMIKLÓSI JÓZSEF:

A bótfoglalás története

Hányjunk hát borsót a falra. II.

Hét fiai Rochelének,
Nyúlbört szedni e'menének . . .

A bótfoglalás őse Mengyi volt . . . Honnan, merről, mikor fújta be a szél ide — krónikák feljegyzései, regősök, igriczek éneke nem tudnak róla. Mikorra eljutott a Tiszántúlra, magyarul úgy beszélt már, olyan ízesen, mint Szabó István rektrom uram. Hol tanulta, ki volt a mestere? — talán a Tisza füzése, talán a pipacsos búzatáblák, talán a kálvinista kántorok költötte rigmusok a mohos fejfákon, amelyek alatt annyiszor üdögélt, ha elfáradt a bótfoglalás vándorútján. Kedvelte a temetőt, mert nem zavarták a kuttyák és nem riasztotta a gyerekek anyagi sanzónja: „Zsidó, zsidó, ponyedrák mért nem eszel szalonnát?” — amit kórusban fújtak az aprószentek, ha falun át vitt az útja.

Megállott Szapárfalván. Apró, girhes ember volt, kómikusan sebes volt a járása — holott csak háltni járt bele a lélek; a falu rögtön meg is keresztelte és Mengyiből Hidek Gözös lett, a nagyméltóságú belügyminiszter úr engedélye nélkül. Bacsá Erzsébet asszony adott kvártélyt Hideg Gözösnek, aki éppen hogy csak megpihent, lepucolta magát a hosszú út porát és harmadnapra már vegyészeti gyáros volt. Begyalogolt a szomszéd Fegyvernekre, ami vagyonszája volt, apró garasokért rejtélyes dolgokat vásárolt és Erzsók asszony konyháján megindult az üzem — régi história, most már elárulhatom — iparendély nélkül. Az üzem kékitőt gyártott, Bacsá Erzsébet — az Uristen nyugtassa — odaadott segedelemkép egy öreg, drótozott butykost Hideg Gözösnek, a butykos megtellett kékitővel és elindult Mengyi a falúba, aztán ki a tanyaviágba, hátán a butykossal:

— Kékitőt vegyenek!

Bejárta a környéket: Bánkalmát, Pusztakaratot — ha jókedve volt elkóborgott egész a Surjácig is néha és mire ráesteledett és a „Boglyahotel“-be pihenni tért, az első nap

kasszaraportja így festett: 22 krajcár, 30 cső kukorica, 8 tojás . . . Mert adta Hideg Gözös a kékitőt kukoricáért is, tojásvalutáért is, ami tanulság Isten előtt, hogy a kompenzációs üzletet — amit Szalán Muki öméltósága a vi.ágháború után kitalált — Hideg Gözös már régesrégén, a nagy kolera előtt kiagyalta.

Látjátok feleim — így kezdődött . . . A mozgó bóttal, amely lassanlassan kibővült egyéb hasznos cikkekkel is: gyufával, amit akkortájt mifelénk még masinának hívtak, pántlikával, tányérokka, madárlátta tündéri fajtákkal, füttyülővel és rejtélyes, bűvös erejű édességekkel, amelyek egyuttal medicinát is jelentettek: a jeges pasztillát köhögés ellen javallták, a gilisztacukor rendbehozta a kisgyerek hasát, a medvecukor a torokra vigyázott.

A megnövekedett árúraktár változtatott természetesen az eladás stílusán is: Hideg Gözös szerzett egy rossz ponyvát, leterítette a faluvégén, a tanyák centrumában, a bánhámi csárda előtt, kirakta rá a batyuja kincseit, előszedett az ujjasa zsebéből egy furulyát és fújta fújta naphosszat. Nem a Lohengrin fújta, nem a Brahms szonátáit — a könnyeit, az árvaságát, a nincstelenségét fújta . . . Valami affélét énekelt a furulya, hogy bizony-bizony nem szülhet bele mindenki az V. fizetési osztályba, valakinek vállalni kell a handlé-sarzsit is . . .

Pendelyes parasztyerekek ott hallgatták óraszám a bűvös furulyát, leheveredve a ponyvaáruház körül. Közben a valuták is megsokasodtak: Hideg Gözös besorozta a rongyot, a csontot, a nyúlbört is valutának: készpénzt alig-alig látott, a csereüzlet volt a kiadósabb. Nem is vezetett Mengyi se strazsát, se főkönyvet, matematikai nehézségei voltak a lózung summázásának, mert a napi bevételt: a 34 krajcárt, 4 nyúlbört, 3 halom csontot, 45 kukoricát, 15 tojást Einstein se tudta volna egykönnyen összeadni.

Verte a jegeseső, verte a hóvihar — Hideg

Gőzöst meg nem állította se a kánikula kegyetlen melege, se a téli fagy — csak a péntek esti csillag...

Igy kezdődött — ha nem tudnátok! Így kezdődött és ebből nőtt ki évek multával a kis falusi bót, ahol görögcsó, szentjánoskenyér, javilla, keserűvíz, Jenidige-cigaretta, babérlevél, Berliiner kendő, faszög, ruszli, kanavász, tapló, kova, ecet, túró, petroleum — messze világra szagos fűszerei, ördöngös tudományú gyáruk produktumai tanították élni a falut. A falu emelődarúja lett a bót. Ki a sárból! Ne horkanjon fel a gyűlölet erre a megállapításra, mert még tovább is van... A Hideg Gőzös bótja, a „mohó élelmes“ kis bótja volt a falu népgondozó hivatala is. Idejött Kocsis János gazduram, ha disznótorok idején pakkot akart küldeni Pestre a fiának a Nyálkaszárnyéba és Hideg Gőzös csomagolta, zsinegellte, pecsételte, címezte — hogy akkurátus, fórsriftos legyen a csomag, nehogy a postamesternő önnagysága visszadobja. És csomagolt, zsinegeli, pecsételt Mengyi félszádon át minden pakkot, amit a falu postára adott.

— Mi jár a fáradságáért, Gőzös uram?

Hideg Gőzősnél szabott ára volt a csomagolásnak; nem is kicsi ára:

— Jó szó jár érte, szomszéd...

És Hideg Gőzőshöz hozták el elolvasni a leveleket, amit Sarajevóból, Bécsből, Pestről, Jászberényből a katonagyerek írt és Mengyi ákombákolta a választ az írástudatlan szüle helyett: „Kivánom, hogy ezen pár sor írásom firiss jó egészségben találjon; a riska meg megellett...“ És Hideg Gőzös magyarázta meg, ha ijesztő pecsétetes írást hozott a bakter a faluházáról valakinek és Hideg Gőzös látogatta meg — ha portékáért Pestre ment, a kaszárnyába került földi katonagyereket, hogy hírt hozzon a csupakönny édesanyának a regruta fiáról.

Most már felhorkanhat sz pupák, aki meg akarod fejteni a tízparacsolatot:

— Gyűlöld felebarátodat!

De ha felhorkan sz is — én mégis históriát írok, szigorúan igazat, becsületesen csak a valóságot, csak aminek látója voltam és így tudója vagyok.

Szerencsés sorssal a bótból jöttem... Még

zengett köröttem — ha iskolába mentem, az örökszép eszlári ének, a búbájos, „zickzene-zakzene“ és így korán ráeszméltem, hogy az én kenyerem kemencéje nem igen lesz se az állam, se a vármegye. A bót tanított meg dolgozni; a bót tanított meg arra, hogy megélhet az ember a két keze munkájával is. Azóta — cserebogár, sárga cserebogár! — eliett egy pár évtized, bővült a tudásom, megtanultam, hogy két kéz ide, két kéz oda — az Egykéz még nagyobb erő! A matézist drága Beke Manó professzor uram, kicsit régimódiisan méltóztatott nekünk magyarázni az első bében, — ime, ime: a több kevesebb...

*

Megírom a bótfoglalás történetét, mert zúg az erdő: „a zsidók elfoglalták a gazdasági pozíciókat; a zsidók kiszorították a gazdasági életből a keresztény magyarságot.“ Vád, amely már dogmává erősödött, holott kézenfekvő az aaptalansága.

Elfoglalták. Hát fene hatalmas erő lakozna benned excellenciás Elnök uram, ha csak úgy ki beszívárogsz s beülsz a nagy bank, a nagy bányavállalat elnöki stallumába... De ugye nem egészen így történt, ilyen gyorsan nem ment a „foglalás“?! Csak úgy ni — ka-

Pályázat

A pesti izr. hitközség előljárósága újból tüzi ki a 400 pengős díjat egy 6—10 év terjedelmű zsidótárgyu elbeszélésre 10—14 éves gyermekek részére. Jeigés, gépen írott művek f. évi október hó 31 ig benyújtandók a pesti izr. hitközség tanfelügyelőségén (VII Sipucca 12. III. 50) alatt.

Az előljáróság fentartja magának a jogot, hogy a díjat a legjobbnak ítelt munkák közt esetleg megoszthassa, vagy a pályázat sikertelensége esetén a pályadijat ki ne adja. Amennyiben a hitközség a pályadijnyertes munkát ki akarná adni, a hitközség szerzőve' külön megegyezést köt.

Budapest, 1937. június 7.

A pesti hitközség előljárósága.

pásból nem tudad ezt megcsinálni: százados tövises utja volt az elnökségnek, három zsidó-vallású generáció nehéz munkájának az eredménye a te vagyonod és pozíciód és mire te Elnök ur lehettél — előbb a presbiteri méltóságot kellett kiérdemelned — hiszen idestova 15 esztendeje már, hogy kábelt küldtél a fiadnak Newyorkba, ahol egy híres bankortopédnél a kamatlábat tanulmányozta:

— Einstellet Tvilemlegen Brief folgt.

Nem hódolatból emlitem az elnök urat, hanem azért, mert hisz az antiszemizmusnak tulajdonkép az ő stalláriumára vásik a foga — nem a Mengyi karrierjére, akinek ivadéka ma is Szapárfalván árulja a kulinászt — nyáron hajnali háromkor nyit és közbe vásárookra jár gyóccsal, kendőkkel — mert a szapárfalvi áruház a szövetségi verseny mellett már az adóját sem hozza meg. Pedig fontos, hogy ifjú Hideg Gözös adója interrel együtt befolyon — már a szövetségi érdekeire való tekintettel is. De tegyük igazságot és állapítsuk meg, hogy a szövetségtől csöpög az altruizmus, ifjú Hideg Gözös „mohó és pénzéhes” — keresni akar, mert ki kell fizetni a kereseti adót. A szövetséget nem akar keresni, nem „mohó” — talán azért nem az, mert nincs keresetiadó hátulék.

Mengyi indulását már megénekeltük — nézzünk hát végre szemébe a vádnak és tegyük fel a kérdést a tisztelt antiszemita magánügyészeknek: kit szorított ki a gazdasági életből, kitől foglalta el a maga egetverő pozícióit a zsidó? Hideg Gözös — mélyen tisztelt hepp-heppező hordó — üres lyukat foglalt el, ahonnan csak levegőt szorított ki, de nem egy, a bótos méltóságért esengő keresztény szinmagyart.

A dogmává lett vád mégis népszerű, mert valóság, hogy a zsidók a kereskedelemben, a gyárparban, a bankvilágban, a tőzsdén — százalékos alapon gyűlőködvé, csakugyan jelentős területen dolgoznak. Ezzük ágában sincs valótlanságokkal érvelni: elismerjük — így van! Helyes-e, hogy így van? Ha jóhiszemű lenne a disputa — nyugodtan azt felelném: az a kérdés, mennyiben hasznos ez a kereskedelem, ez a gyárpar, ez a bankvilág, ez a tőzsde az ország gazdasági élete számá-

ra? Mert valóban ez a fontos és csak ez a fontos, nem pedig az, hogy a kereskedő, a gyáros, a bankár, a tőzsdés mikor ünnepel. De hajlandó vagyok alkalmazkodni a vád rosszhiszeműségéhez és — kedvem ellenére, tisztán zsidó szempontból mérlegelve a helyzetet — megállapítom, babéraitokra pályázva tisztelt gyűlőködők: egészségtelennek tartom ezt az állapotot. Egészségtelen, mert annak a látszatnak kedvez, amit ti váddá kalapáltok! Lelketlenül és hazudva! Mert ki hibája, ki bűne az, amit kifogásoltok?! A zsidóé, akit egyenesen belekényszerítettek a gazdasági gettóba — vagy azoké, akik lenézték a rőföt és éppen ezért ezzük ágában sem volt, hogy a gazdasági életben próbáljanak elhelyezkedni és megnőni?

A magyar kisgazda nem ambicionálta, hogy bótos legyen a fia. Szeme előtt folyt le Hideg Gözösök élete; látta a vergődésüket, látta, mint kell megsüvegelnie a bótosnak hétrét görnyedve nemcsak a vevőt, de a fináncot is; látója volt, hogy az életsoruk is alig más, mint az övé: lebbencsleves az ebédjük, liptói turó a vacsorájuk — és látta a Mengyi szomszéd bukdácsolását, látta hány-szor változik küzködés közepette a firmatábla, amely Mengyi nevével indult, aztán Mengyinévé ragozódott — még jó szerencse, hogy nyolc gyerekük volt, mert a firmatábla étvágya elfogyasztotta lassacskán mind a nyolcnak a nevét. Most már kölcsönként név ragyog a bóton: Izidor másodunokatestvére Mengyinek. Pénzzel nem segíthette Hideg Gözöst, odaadta hát a nevét — vállalva azt

Pályázat

A pesti izr. hitközség előjárósága ezennel pályázatot hirdet az e'emi iskoláinál ujonnan szervezett két férfi tanítói állásra. Csak olyan férfitanítók pályázhatnak, akik az Orsz. Izr. Tanítóképzőben szereztek oklevelet.

A pályázati kérvények a pesti izr. hitközség iktatóhivatalába nyújthatók be (VII. Sip u. 12. I. em.) Pályázati határidő 1937. jun. 30:

Budapest, 1937. június 1.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

a kockázatot, hogy odavész és ő maga vergődhet majd névtelenül. Megtehetette, 12 testvére volt Tiszalesön, egyelőre szüz név valahány.

Ez a keservesen nehéz élet nem csábíthatta a magyar kisgazdát, aki a maga függetlenségét sokkal-sokkal többre taksálta, mint a bótot és a fia számára is megvolt a program:

— Itt marad a lú faránál!

Csak a földnélküli paraszt, csak a szegény özvegyasszony számára volt probléma, hogy mi legyen a fiúból, ha az odaadása, az áldozásos szeretete mindenképp ki akarta emelni a gyereket a paraszti sorból. Pap, jegyző, tanító: valamelyik a három közül — ez volt a szívük gyönyörűsége álma! Pap, jegyző, tanító, akit megsüvegel mindenki.

A kún parasztból nem is lesz handlé soha; a kún paraszt nyakába nem fog batyút kötni semmiféle agitáció. De ne is kössön! Mert ha a paraszt egyszer felkötí a batyút — szégyellette meg nem áll Amerikáig. Hogy az arravalóság megvan benne egyébként ahhoz, hogy kereskedő legyen — a kupeci talentuma bizonyítja és az a tevékenysége, amellyel a maga termelte árú eladását intézi. De ha nem ez lenne a megállapításom, annak se lehetne bántó éle, amint nem sérelmezhetik a zsidók sem, ha nem hazudom, hogy Hideg Gőzöst az Uristen is hortobágyi csikósnek teremtette. Nyugodj bele Mengyi: nem lesz belőled csikósbojtár, de viceispánnak se választanálak meg, mert nem tudsz tekintélyt tartani: lekezelsz az installáción a vármegye huszárjával.

A dzs centri számára — családi nexusaival ott volt az állam, a hadsereg, a megyeháza; bótosságra vetemedni nemcsak ostobaságnak látszott, de megcsúfolása lett volna a patinás névnek.

Nem túrt hát ki a zsidó senkit és nem kellett pozíciókat futóárkokon keresztül elfoglalnia — a színmagyar keresztény világ nem tartotta magához méltónak a bótot: ez az igazság és így szabad út várta Hideg Gőzöst. Akikkel versenyeznie kellett és esetleg akiktől akkor se tudott volna foglalni — ha ez lett volna az igyekezete — azok a keresztény cégek se ezerév rekorderei, azok se őslakói a magyar földnek és nevükben sem

voltak közelebb a magyarsághoz, mint Mengyi. De idegenből való származásuk és idegen nevük dacára is (amelyhez tántoríthatatlanul ragaszkodnak — nem követve a névmagyarosítás terén a zsidó igyekvést) — a magyar gazdasági jobblétet szolgálták és szolgálják ma is becsülettel, abszolút kereskedői tiszteséggel és arravalósággal. A magyar nagyiparban: Nechwart András, Gschwindt, Dreher, Haggemacher; a kereskedelemben Schopper, Heinrich, Ulrich, Sesztina, Mössmer, Kunz József, Tschögl, Sarlehner — hogy csak néhányat említek a nem fajmagyar keresztény uttörők közül, példát mutassak ragyogót, a szintiszta keresztény magyarságnak. De kinek kellett a példa, amely munkát parancsol? Az elnöki stallum sokkal-sokkal vonzóbb.

Hogy aztán az a munka, amit Hideg Gőzös, Weiss Manfréd, Deutsch József és Sándor, a Goldbergerek, Aschner, Rechnitz Béla, a Freudigerek, Vida Jenő, Frommer Adolf — vagy ha a származást gyűlölitek, nem a választ — a Chorinok, Lánczy Leó, Weisz Fülöp, Éber Antal, a Beckek és a velük egy világból jövő többiek munkája, nem ugyanúgy a magyar gazdasági előbbremenést szolgálta volna, mint azoké, a nem színmagyar keresztény uttöröké, akiknek a nevét minden tisztelettel itt felsorakoztattam — erről talán mégse lehet komolyan beszélni, mert a munka lényege, hogy hasznos a közre akkor is, ha marokverő Nagy István munkájáról van szó, akkor is ha Ford eredményei a téma. De, úgy mellékesen, szabadjon csak úgy mementókép (szintén gusztusom ellenére!) — hivatkozni arra is, hogy 1867. óta a minden kori felelős kormányzat „gazdasági téren

Pályázat

A pesti izr. hitközség Alapítványi Fiuárvaháza elemi iskolájánál újonnan szervezett tanítói állásra ezennel pályázatot hirdetünk. Pályázati kérvények az árvaházi előljárósághoz jVII. Vilma királynő-ut 25.) nyújtandók be.

Budapest, 1937. június 1.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

szerzett érdemeik“ elismeréséül annyi cifra kitüntetéssel hódolt zsidóknak és exzsidóknak, hogy ezt a tengersok elismerést egyszerre csak úgy visszazippantani -- ehhez tudó kell, de nagy! Ha pedig a visszazippantás az elismerési illetek visszatérítését is jelenti, — nem hiszem, hogy a valóban kiváló Fabinyi Tihamér egy percig is vállalja az államháztartás egyensúlyáért való felelősséget.

Nem, nem mélyen tisztelt antiszemita dá-
mák és urak, zsidó részről nem történt itt
semmi hiba a bótfogalás körül. Az az igaz-
ság, amit az Ahasvérus tilinkója sír:

„Mög ich sein
Noch so fein --
Tue der Welt
Alles nicht Recht . .“

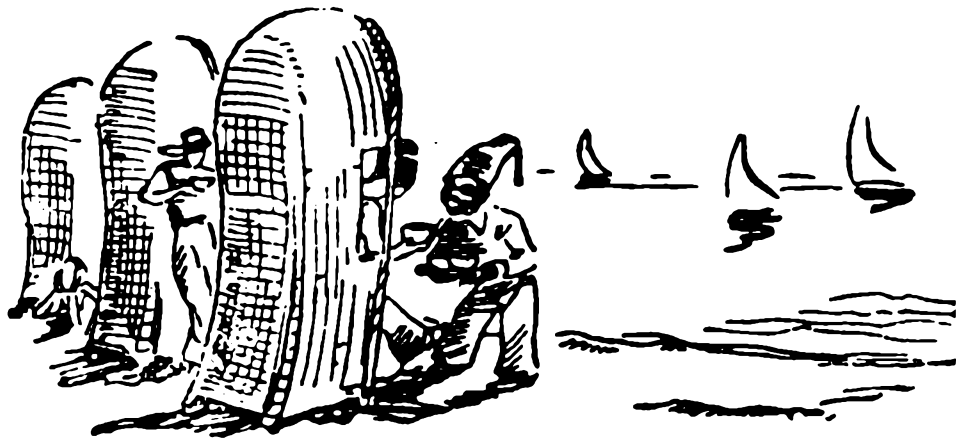
Sors, kálvária! Nincs ellene segedelem
mindaddig, míg a Rossznak is szava van a
Jó mellett; amíg a Butaságnak is van tapsoló
publikuma és az Értelem gyáva frontot csi-
nálni tud ellene.

Végezetül pedig le kell még lepleznem a
bótfogalás zsákmányát: a zsidó vagyont. Ne
méltóztassék tisztelt tu.oldal kölcsönt csinál-
ni erre a vagyorra, mert — így általánosság-
ban zsidó vagyorról beszélek — szörnyű lesz
a könnyelmű hitelezők csalódása. Száz te-
hermentes hold, plusz a magyar paraszt
igénytelensége: akkora vagyon, amilyennel
csak kevés zsidó dicsekedhet. Amit pedig a
magyar zsidóság 3-4 generáció egyesített
munkaeredményével vagyoniilag jelentett: ezt
a státust az ország kétharmad részének el-
vesztése, a hadikölcsön, a forradalom, a
kommün, az ellenforradalom, a Futura, a
Hangya, a moziengedélyek, az italmérési és
egyéb állami viszontelárusítási jogok revizió-
ja, a numerus clausus, grófi és más előkelő
vegyes nászok és apró antiszemita pernosz-
pórás időszakok, nem hiszem, hogy meghíz-
lalták.

*

Dolgozzál nyugodtan, becsülettel tovább
íjjú Hideg Gözös, amíg lehet. Mert elkövet-
kezhet, hogy a gyűlölet egy szép reggelen
beerőszakol miniszteri tanácsosnak, várme-

Megnyitak a Balatonnál

**SIOFOK
KESZTHELY
BALATONLELLE
BALATONALMADI
BALATONSZEMES**

MEINLGYULA

időnyflókja

gyei főjegyzőnek, vagy szolgabírónak, hogy
így oldja meg végre — a zsidóknak állami
és megyei stallumokba való bekényszerítésé-
vel a nagy problémát: hogy ki arulja a gi-
lisztacukrot Szapársván? Dolgozzál nyu-
godtan, becsülettel tovább, hiszen már csak
rólad van szó, meg Régi néniről. Az egyetlen
fiad gazdasági pozíciója már akkor felsza-
badult, mikor Volhíniában a hazáért és a
királyért beleharapott a fübe . .

A VAC HETI ÖSSZEJÖVETELEI. A
VAC heti, keddi összejöveteleit a nyári
szezónban a Vilma királynő út 8, szám
alatti kerthelyiségben tartja este fél 10
órákor már június hóban is.

**LUKÁCS KÖNYVKERESKEDÉS ÉS
KÖLCSÖNKÖNYVTAR,** V. Nádor ucca
minden könyvet házhoz szállít.

Nem olvasom

Véget ért az iskolaév, szombaton tartották az utolsó ifjusági istentiszteletet az Öntőház-utcai templomban. Kiss Arnold főrabbi megteremtette az ifjuság kehiláját az Öntőház utcai templomban a hitszónoktól kezdve a sameszig minden tisztséget a diákok töltenek be. A Szombat nem egyszer emelte fel már szavát a hitközségi élet után pótlása érdekében. Az Öntőház-utcai templom ifjuságának kehilája, a diáksapkás kis felekezeti funkcionáriusok egytől egyig egy szebb jövő boldog ígéretei.

Olvasom

A bécsi vak zenészek beöltöztek a világszemlési egyenruhába és kizárták az egyesület zsidó tagjait. Gleichschaltotak, mert ezt a példát látják maguk előtt és miután — semmi kétség, tiszteletet paracsoló meg látások vezették az árja zenészeket, nem szabad zokovenni a döntést, pláne mikor a világszemlélet hősei állandóan azt szavalják: csak a vak nem látja, hogy minden bajnak Juda az oka. Most aztán tökéletes az Eszme diadala: látja már a vak is, sőt lehet, hogy csak az látja, akit vaksággal vert a sors. Te azonban szegény Blind Óre, akitől elszedték a tagsági igazolványodat, de nem engedték el a tagdíj hátra'ekodat — ugye te nem látsz tragédiát az elvakultság cselekedetében?! Te nem látsz. Húzd rá Blind Ore csak azért is! Húzd rá, hogy „Szól a kakas már!” — amiből ugyan egy betű sem igaz, de hátha használ a muzsikás biztatás, hátha csakugyan megvirrad erre a világszemléleti vaksággal megvert világra, ahol — mert hiszen egyéb baja úgy sincs, még a vak zenész is megnézi, hogy kivel áll ezután szóba? — Ne búsulj Blind Óre: nézd Bizet is zsidó volt, vak volt, sorstársad volt, a Carment elég türethően megkomponálta, de a bécsi Verein őt se látná szívesen, ha élne és jelentkezne a Vorstandnál. Hogy Offenbach, Meyerbeer, Halévy, Goldmark se lehettek volna tagok, nem sére'em, mert ezek súlyosan bűnöztek — túl a zsidó voltakon, szervi hibájuk is volt: láttak. Fel a fejjel, Blind Óre: lesz még kike'et, meglásd,

megvirrad! És ha arra járok, ahol Mozart élt, felkeres'ek, bankót teszek a ráncos homlokodra — de tanuld meg, a weener'sch giccek helyébe akkorra az én nótámat és húzzad a füembe: „A fa'uban a legárjább én vagyok...”

Egy nyájas-olvasó.

Sok lúd disznót győz

Egy budapesti lap közlése szerint a törvényszék kimondta, hogy amit a kiscigánynak a süldő, azt jelenti a liba a zsidó fa'usi szatócsnak, tehát nem árverezhető el. Az indokolás nagyon érdekes, mert azt fejti ki: tudvalévő dolog, hogy az izraelita hitfelekezet tagjai a ludakat éppen olyan okból tenyészítik, mint a keresztények sertéseiket, sőt ők még hátrányban vannak, mert egy egy jól hizott sertés sokszor 20—25 liba értékének fe'elt meg.“ A további kazuisztika feladata lesz felvetni a kérdést: „Ez helyes abban az esetben, ha rituálisan élő szatócsnál foglalnak le libákat, de mi lesz abban az esetben, ha a libákat tartó izraelita meg eszi a disznóhúst is és így tehát tulajdonképpen jogtalan előnybe kerül a süldőket, de nem libákat nevelő kereszténnyel szemben?“ Egyelőre azonban a törvényszék bölcs indokolásában kettőt látunk. Először azt, hogy a bíróság egy zsidóval szemben tulajdonképpen zsidó jogszabályt juttatott érvényre, hiszen a Tóra már háromezer évvel ezelőtt előírta: „Nem szabad lefog'alni felső és alsó malomkövet, mert a megélhetést teszi ez lehetetlenné. A törvényészék megá'lapításából tehát azt is látjuk, hogy nemcsak disznót, hanem libát is lehet tartani, mint azt ténen a zsidó vendéglősök szokták. A magyar nép bölcsessége egyébiránt megá'lapítja: „sok lud disznót győz.“ De csak sok. A bíróság szerint csak 25 liba győz le egy jólhízott sertést.

A Pesti Izraelita Hitközség e hó huszadikán tartja rendes zárszámadási közgyűlését.

Egy élő Anti-Sulchanaruch

A Rombach-utcai templomban helyetfoglal mellettem péntek este egy jólöltözött úr, karján gyászszalag, vagy háromhetes szakállt visel, előveszi a kis füzetet, amelyben magyar betűkkel olvasható a kaddis-ima, türelmesen vár az ima befejezéséig, a közös ájtatosságban nem tud résztvenni, csak néz, néz, — az ima végén feláll, elolvassa a magyar betűs szöveget és kimegy. En is arra megyek, látom, hogy villamosra ül fel. Elgondolkozom az eseten és tipikus igazolását látom annak a megállapításnak: minden zsidónak külön törvény kódexe, külön Sulchan Aruchja van. Mert lám a Tóra által előírt szombati nyugalmat nem tartja meg, már az apja sem követte a Tórának a gyermekek neveltetéséről szóló követelmények előírását és nem tanította meg héberül olvasni. Gyászszalagot visel, ami a vallástörvény

értelmében azért nem helyes, mert szombaton nincsen látható gyásznyilvánítás. De egy van, amihez ragaszkodik: ahhoz a rabbinikus szokáshoz, hogy a harmincnapos gyászban nem borotváltatja le a szakállát. Mindez vallástörvényi szempontból abszurdum. Egy megismeretlen Anti-Sulchanaruch. S mégis milyen megható, hogy a szakáll megnövesztésnek tipikus és zsidó szokásával ki akarja fejezni kegyeletét és szolidaritását. Ebben van valami imponáló, egy külön és különös Sulchan Aruch, mely nem paragrafusokból áll, hanem atavisztikus gestiókból. Ilyen típusokkal telve van a pesti zsidóság. A zsidó nevelés célja természetesen csak az lehet, hogy ezeket az atavisztikus csökevényeket felvilágosítás, rendszeres nevelés gálatába állítsa.

—*==★=*—

Három boldog menyasszony

Mult heti számunkban írtunk arról a három boldog menyasszonyról, akik dr. Baracs Marcellné vezetése alatt álló MINOSz kebelében alakult *Csütörtöki Társaság* áldozatkész munkája folytán a boldog család alapítás révén jutnak. Most a megtörtént ténnyel számolhatunk be. Vasárnap folyt le a Dohány uccai templomban a három menyasszony esküvői szertartása, hitközségünk vezetőségének megértő előzékenysége folytán oly fényes kü'sőségek között, ami yenben csak kiváló közéleti nagyságok részesülnek, vagy nagyon gazdag emberek engedhetnek meg magunknak. A násznagyok sorában ott láttuk Stern Samu hitközségi elnök képviselőjében dr. Barna Károly kultur előjárót, dr. Baracs Marcellné, Epp'er Sándor főtitkárt és nejét, Krámer Miksa és nejét, dr. Dési Géza és nejét, dr. Zah'ar Emil és ne

jét, Fuchs Vilmos és nejét. A nászpárok Ábrahámson főkantor szívbemarkoló éneke és a teljes kórus énekhangjai és orgonabúgás mellett vonu'tak be, hogy dr. Hevesi Ferenc főrabbi lélekemező szónoklata és áldásosztása után (amikor egyetlen szem sem maradt szárazon) gyűrűt váltsanak. A zsufo'ásig megtelt templomban megjelentek között ott láttuk mindazokat, akik a zsidó közéletben szerepet játszanak és a közönség szemmel látható meghatódottsága igazolta a Csütörtöki Társaság célkitűzéseinek helyességét és azt a reményt keltette, hogy további energikus munkával a következő évben sokkal nagyobb számban lesz módjukban olyanokat, akik anyagiak hiányában saját erejükből azt elérni sohasem tudnák, a családalapítás révén vezetni. Most pedig szívből gratulálunk azoknak a zsidó asz-

szonyoknak, akik vallásuk parancsait követve, szívük sugallatára ezt a ragyogó munkát véghez vitték, gratulálunk a múlt heti cikkünkben már említett Szabó Lajosné, Fuchs Vilmosné, Gál Ignácné, Brenner Vilmosnén kívül Rottenstein Mórné, Farber Simoné, özv. Löwy Ignácné, Krausz Jenő és neje, Stein Sándorné, Wechsner Gersonénak, akik mindnyájan teljes energiával dolgoztak a sikerért, hála a jó Istennek eredményesen. Zsidó asszonyok! Csatlakozzatok a Csütörtöki Társasághoz!

**A MAGYAR IZR. KÉZMŰ- ÉS FÖLD-
MŰVELÉSI EGYESÜLET** 2. intézetében most folytak le az évvégi vizsgák. Ugy a tanoncotthoni, mint a kertészképzőtelepi vizsgákon dr. Deutsch Ernő igazgató-főorvos, a tanügyi bizottság elnökhelyettese elnökölt. Mélyenjáró és nagyhatású beszédében kidomborította, hogy a Mikéfének ma a legnagyobb jelentősége van és a tapasztalt nagyszerű eredménynél fogva elismerését nyilvánította úgy a tantestületi tagjainak, mint a növendékeknek. A tanoncotthoni vizsgán jelen volt dr. Faludy János, Budapesti székesfőváros Népművelési Bizottságának kiküldöttje, aki kijelentette, hogy bár előkészítették őt arra, hogy a Mikéfé vizsgája kimagasló, mégis az itt tapasztalt gyönyörű eredmény meglepte. A kertészképzőtelepen a vizsga szellemi része után Szabó János százados, leventeoktató mutatta be a növendékek szabadgyakorlatait. — **Június 13-án**, Hatvanban a községkerületi ülés alkalmából ismertető előadást rendez a Mikéfé. Az ezt megszervező dr. Friedmann Ignác kormányfőtanácsos, a propaganda bizottság elnökén kívül jelen lesz a Mikéfé vezetőségének több tagja is. A cél a Mikéfének országos jellegűvé való megszervezése és a zsidó mezőgazdasági szakiskola létesítése. — **Június 24-én**, az egyesület új székházában (XIV. Hermina út 35d.) lesz az egyesület 95. évi rendes közgyűlése. Ez alkalommal leplezik le a múlt évben elhunyt kiváló elnökasszony : Klein Gyuláné arcképét.

**AZ IZR. SZÜNIDEI GYERMEKTELEP
EGYESÜLET** e hó 7-én tartotta 25. rendes közgyűlését a Pesti Izr. Hitközség székházában nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében. Lunzer Pál egyesületi elnökhelyettes vezetése mellett. A beterjesztett jelentésből a közgyűlés örömmel és meglelégedéssel állapította meg, hogy az egyesület az elmúlt évben is jelentős és eredményes munkát végzett, midőn te-

lepeim 600 gyermeket 4—4 héten át részesített a nyaraltatás áldásában. Ezen eredményét csak is annak köszönheti az egyesület, hogy áldozatkész pártfogói lelkes odaadással sorakoztak az egyesület vezetősége mellé. Azért a közgyűlés hála köszönettel adózott Budapest Székesfőváros Tanácsának, a Pesti Izr. Hitközség, a Pesti Chevra Kadisa és a Budai Izr. Hitközség előljáróságainak, a támogató intézmények és vállalatok igazgatóságainak, az egyes adakozóknak, valamint az egyesület lelkes munkatársainak, köztük elsősorban az igazgatóság buzgó tagjainak, dr. Temesváry Rezső egy. tanár egyesületi főorvosnak és az orvosi karnak és a sajtónak. A közgyűlés örömmel vette ama bejelentést, hogy a közeljövőben megvalósul a balatoni sajtó telep ügye, melynek létrehozatalához a közgyűlés tagjai már is felajánlották áldozatkészségüket és örömmel vállalkoztak ismerőseiknek a szent ügyhöz való megnyeréséhez. A Galambos Jenő ügyv. igazgató által beterjesztett zárszámadásokat és költségelőirányzatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta és a felmentvényt az igazgatóság és választmány tagjainak megadta, majd számvizsgálókul 1957. évre alsóterényi Auer Róbert, Diner A. Emil, Gotlieb Béla és Reisz Henrik urakat egyhangulag megválasztotta. Dr. Zahler Emil a Pesti Izr. Hitk. előljárósága nevében szólalt fel és meleg köszönetet mondott az egyesület igazgatóságának azért a szép munkáért, melyet az elmúlt évben 600 gyermek nyaraltatásával végzett. Dr. Richtmann Mózes meglelégedéssel állapította meg, hogy noha az egyesület rehezebb körülmények között végzi munkáját, mégis hivatása magaslatán áll, sőt a végzett munka sok viszonylatban túlszárnyalja a régi eredményeket. Guttmann Mór felszólalása után a közgyűlés Schwartz Gyuláné sz. Kohner Paulát védnökké, Kemény Lajos kormányfőtanácsost tiszteltetbéli elnökké, dr. Barna Károly kormányfőtanácsost, Kemény Lajosné, dr. Keresztes Adolfot, Mezőfi Vilmost; Szegő Sándort és ifj. Weisz Gyulát tiszteltetbéli taggá választotta meg. A tisztikarban megüresedett állásokat pedig a következőkkel töltötte be: tiszteltetbéli orvos: dr. Weinberger Lipót, főpénztáros: Molnár Gyula; telepfelügyelő biz. társelnök: Sonnenfeld Ede, választmányi tag: Baumann Dávid, Fried Róbert, dr. Neumann Miksa és Ungár Ernő. Végül a közgyűlés ismételten köszönetét fejezte ki Lunzer Pál elnökhelyettesnek, Galambos Jenő ügyv. igazgatónak és az igazgatóság tagjainak a végzett fáradságos munkáért.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשירי יהיה קדש

Dr. WINKLER ERNŐ nagykanizsai rabbi:**Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!**

Egy emberöltőt meghaladó közírói munkásság jubileumán érkezett a Szombat első évtizedes határállomásához. Jókívánságokon és szívből fakadó üdvözléssel túl legyen szabad ez ünnepi órában a felekezeti sajtóval kapcsolatban néhány szerény észrevételt tennem.

Aki eszméit hirdetni, törekvéseit erősíteni, világszemléletét terjeszteni óhajtja, nem nélkülözheti a sajtó hatalmát. A zsidó szellem a könyvnyomtatás első évtizedeiben szent munkásság nevével fejezte ki tiszteletét azok fáradozása iránt, akik a gondolat terjesztésének hivatásából részt vállaltak. Senki nem tagadhatja a zsidó közírók jelentőségét. Munkásságuk nélkül nem jutott volna el az emberiség fejlődése mai fokához. Vajjon megtette-e a magyar zsidóság is kötelességét a zsidó sajtóval szemben?

A szószéken elhangzó szó nagyvárosban és vidéken a hívek kis töredékéhez jut el. A gazdasági élet harca elvonja a templomtól azokat is, akik meggyőződéssel szeretnék megtartani az ünnepet. Nagyobb a közömbösök tábora. Van ugyan nagy tömeg, mely sóvárog tanító szó után, szórványokban és kisebb községekben nélkülözi a tanító szót, de többen vannak, akik távol maradnak a vallásos gyülekezettől akkor is, amikor az életkörülményeik megengednék a templom látogatását.

Akit megindít az élő szó, azt erősítse meggyőződésében a nyomtatott betű. Ahová a élő szó tanító ereje nem jut, ott a sajtó vegye át hivatását.

Foglalkozunk-e avval a nagyhorderejű jelenséggel, akik zsidó templomot nem látogatnak, zsidó hitszónoklatot nem hallgatnak, azoknak tekintélyes része ott ül vasárnaponként, keresztény ünnepeken a rádió mellett s figyelemmel hallgatják más felekezetek papjait.

Térít a közélet, mely minden élethivatás gyakorlásánál igyekszik kizárni a zsidóságot. Térít a gazdasági élet, mely a szabad pályákról is eltereli a zsidó ifjúságot. Ellenséges áramlatok meg akarják bennünket semmisíteni. A gyűlölködés tanításának kevés a korlátja. A magyar zsidóság belső egyenetlenségében megfeledkezik közben nagy hivatásáról, életkérdéseiről.

Ijesztően sorvadunk. Egy évtizeddel ezelőtt megszűnt a születési többlet, a halálozások száma nem egy községben sokszorosán felülmúlja a születések számát. Nem kivétel olyan vidéki község, ahol hat halálozásra jut egy születés. A vegyes házasságok száma emelkedőben van. Az anyagi erő hiánya nem akadály, ha akár a vőlegény, akár a menyasszony köti a vegyes házasságot. A vidéken kisebb a kitérések száma, de a fővárosban

Balatonbogláron
„HÁROM A KISLÁNY”
kóser pensióban

napi 3.50 P-ért elsőrendű
 ellátással nyaralhat.

Hét nap utazással együtt P 30.—

egyedül az elmúlt évben több, mint ezer lélek a hitehagyók tábora. Látjuk a duzgók és lelkesek tömegét is, mégis reakell mutatnunk, ha más irányt nem vesz a zsidóság népesedési statisztikája, kihálás fenyegeti a magyar zsidóságot.

A katolikus templom kapuján olvashatjuk a felekezeti sajtó reklámját. A keresztény felekezetek papjai sajtó vasárnapot tartanak. A hitoktatók, lelkészek a sajtóterjesztés szervezői. A plébánia kartotékja nyilvántartja: olvas-e és milyen lapot járát a hívő? A sajtó és az egyházi igehirdetés, lelkipásztorkodás harmonikusan egybeforrott.

És nálunk?.. Féltékenykedés, hiúság, legyezgetése, elégedetlen kritika, mely szárnyat szeg az önzellen munkának. A személyi kultusz még mindig emelkedőben. Nincs lelki kapocs a hívek tábora és a sajtó között. Sem rabbik, sem a világiak nem teremtették meg a sajtó munkásaival az eszményi, önzellen munkaközösséget. Nem a subventiora, hanem a széles előfizető rétegre támaszkodó olvasótáborral lelki köteléket fenntartó zsidó sajtóorgánium lehet a zsidó ügy szószólója.

Jogos panasza van a szerkesztőnek az elő nem fizetők nagy taborára. Ideális kívánságai vannak az olvasónak. Elszigetelten működnek a rabbik a hitéletben. A Szombat annyi egészséges gondolatot, termékenyítő bírálatot vetett fel megjelenése óta. Vesse fel a sajtó-ankét gondolatát.

A sajtó függetlenítése, terjesztése,

erősítése, a rabbikarral való harmonikus együttműködése a zsidó jövő problémája. A hitközségek támogassák szellemi szabadságának korlátozása nélkül a hitélet folyóiratait.

Üljünk le a tanácskozó asztalhoz, őszintén tárjuk fel elgondolásunkat, bírálatunkat, beszéljük meg, mit tehet a rabbi és a hitélet világi tagja oly irányban, hogy zsidó család köréből ne hiányozhassék zsidó hetilap.

Mit kívánok tehát e szép ünnepnapon Főszerkesztő Uramnak és szellemes, ötletes, eleven, eredeti érdekes lapjának? Legyen szombat minél több zsidó háznál és legyen ott a Szombat minél több szombattartó zsidó család asztalán. Legyen a Szombat is minél gyakrabban beköszöntő laikus prédikáció a zsidó házakban, gyarapodjék az Olvasom-vallomást tevő előfizetők száma, akiknek szívét meg is indítja az írás szava. Jöjjön el oly megelégedett korszak, hogy a Szombat ne lehessen a zsidóság sorvadásának, hanem fejlődésének krónikása.

Kedves Főszerkesztő Uramnak Noémi, mint magam nevében sok derűs, megelégedett évtizedet kívánunk. Lásson örömet és fejlődést mindazoknál, kiknek sorát szívén viseli.

Igaz, tisztelő híve

Dr. WINKLER ERNŐ

A BUDAPESTI V. KER. IZR. NŐEGYLET LEÁNYCSOPORTJA június 17-én, csütörtökön délután 6 órától kezdődően intézményei fenntartására garden partyt rendez a Hűvösvölgyben, Auguszt pavilon, I. Hidegkúti út 22. A rendezésben résztvesznek a P. I. H. újlipótvárosi és belsőlipótvárosi ifjúsági csoportjai is és előreláthatóan ez a garden party méltán sorakozik majd a nőegylet hagyományosan szép és vidám hangulatú nyári mulatságaihoz. Jegyek és meghívók igényelhetők az egylet irodájában, V. Sziget u. 58. Telefon: 12-70-25.

Ezüst

**disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban**

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelmében)

Felolvasó szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: 16.760

NÁDOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47/a. — Telefon: 1-281-98.

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára